

2021. №38. С.123-130. URL:
<https://etk.khadi.kharkov.ua/article/view/213655/213714>.

3. Герасимов Ю.С. Екологічна звітність як інструмент оцінки сталого розвитку економіки. *Нові горизонти розвитку бізнесу в умовах сучасних викликів: можливості та механізми підтримки*. 2024. С. 147-149. URL:
https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/55315/1/Novi%20horizont%20rozv%20biznesy%20v%20umovakh%20suchas%20vyklykiv.%20Mozhlyvos%20ti%20ta%20mekhan%20pidtrymky_2024_147-149.pdf.

4. IFRS Foundation. IFRS S2 Climate-related Disclosures. London: International Financial Reporting Standards Foundation, 2023. 77 p. URL:
<https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s2-climate-related-disclosures/>.

Лега О. В.,
канд. екон. наук, доцент, професор кафедри обліку і оподаткування
Прийдак Т. Б.,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Яловега Л. В.,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава

ESG-ФАКТОРИ В СИСТЕМІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ І НЕФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах підвищеної нестабільності, воєнних ризиків та зростаючого суспільного запиту на відповідальний бізнес, підприємства стикаються з необхідністю не лише забезпечувати прибутковість, а й відповідати принципам сталого розвитку. Саме ESG-фактори (екологічні, соціальні та управлінські) стали новим критерієм довіри інвесторів, партнерів, споживачів і держави. Їх урахування у системі управління ризиками – це вже не тенденція, а вимога часу, що напряду впливає на доступ до капіталу, податкову лояльність, страхування, участь у міжнародних проєктах.

ESG-підхід базується на інтеграції трьох ключових складових - рис. 1.

Кожна з цих компонент відіграє важливу роль у формуванні системи сталого розвитку підприємства та впливає на його репутацію, фінансову стабільність і здатність протистояти зовнішнім викликам.

З огляду на це, ефективне впровадження ESG-принципів неможливе без чіткого розуміння ризиків, які виникають у ході господарської діяльності, та розбудови системи управління ними. Адже як фінансові, так і нефінансові загрози можуть суттєво впливати на здатність підприємства

підтримувати сталий розвиток, залучати інвесторів і забезпечувати відповідність очікуванням стейкхолдерів.

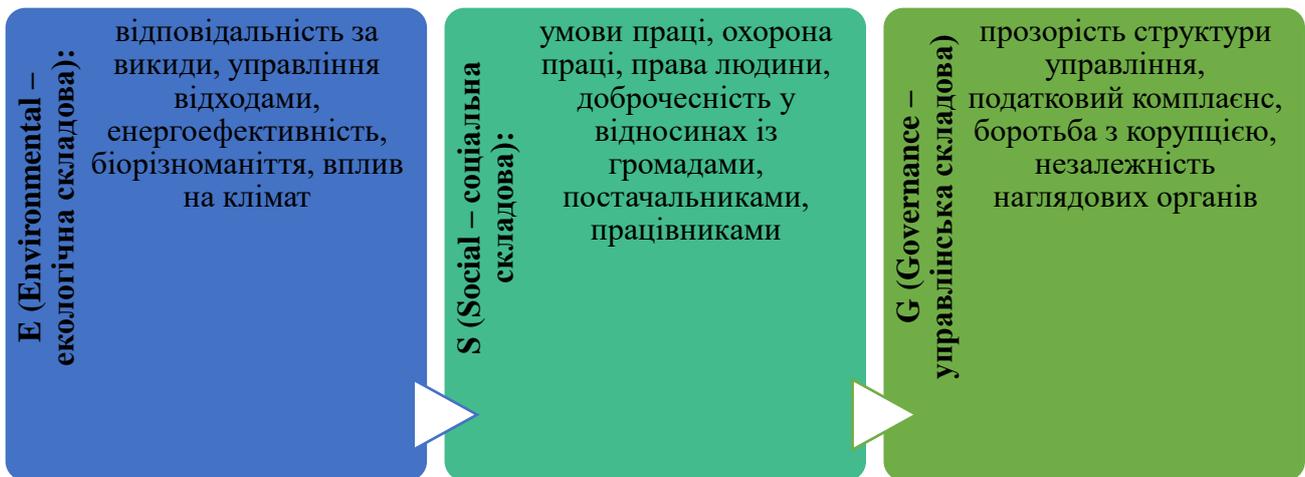

Рисунок 1 - Складові ESG*

Джерело: узагальнено на підставі [1-5]

До фінансових ризиків належать передусім ті, що безпосередньо впливають на грошові потоки, структуру капіталу та здатність виконувати фінансові зобов'язання. Зокрема, кредитний ризик передбачає ймовірність невиконання зобов'язань контрагентами, що може спричинити розриви у ланцюгу платежів. Валютний ризик виникає у зв'язку з коливанням обмінних курсів і особливо актуальний для експортерів та імпортерів. Ризик ліквідності характеризує нездатність підприємства своєчасно погасити короткострокові зобов'язання, що у критичних випадках може призвести до зупинки операційної діяльності. Інвестиційний ризик, своєю чергою, пов'язаний з невизначеністю щодо окупності вкладених коштів або втратами від знецінення активів.

Натомість нефінансові ризики, хоч і не завжди мають безпосереднє грошове вираження, здатні спричинити не менш серйозні наслідки. Репутаційні ризики становлять загрозу втрати довіри з боку клієнтів, партнерів, інвесторів - зокрема, у разі етичних порушень, негативного медійного висвітлення або внутрішніх конфліктів. Екологічні ризики виникають при недотриманні стандартів охорони довкілля, що може призвести до штрафів, припинення діяльності або втрати ліцензій. Соціальні ризики охоплюють ситуації, пов'язані з нехтуванням правами працівників, нерівністю або незадовільними умовами праці, які можуть провокувати страйки, звільнення ключового персоналу або втрату продуктивності. Окремо варто виділити правові ризики, що виникають у разі порушення норм чинного законодавства - податкового, трудового, екологічного - і можуть обернутися серйозними санкціями, штрафами чи судовими спорами.

Інтеграція ESG-факторів у систему оцінки ризиків дозволяє підприємству: своєчасно виявляти нефінансові загрози, які можуть трансформуватись у фінансові втрати; посилювати антикризову стійкість; формувати позитивну репутацію серед інвесторів і споживачів; брати участь у «зеленому» фінансуванні, грантах і пільговому кредитуванні. Крім того, інтеграція ESG-факторів у систему управління ризиками передбачає не лише ідентифікацію потенційних загроз, але й впровадження конкретних управлінських інструментів для їх попередження або мінімізації.

Узагальнена структура впливу ESG-компонентів на фінансові й нефінансові ризики представлена у таблиці.

Таблиця 1 - ESG-фактори в оцінці ризиків та інструменти управління

Компонент ESG	Типові ризики	Інструменти управління
E (екологічні)	Фінансові: штрафи, екологічні податки, витрати на компенсацію збитків. Нефінансові: тиск громадськості, блокування діяльності, репутаційні втрати.	Аудит екологічного впливу, ISO 14001, енергоефективні технології, кліматичне планування.
S (соціальні)	Фінансові: компенсації, судові витрати, зниження продуктивності. Нефінансові: страйки, конфлікти з працівниками, соціальна напруга.	Соціальні аудити, корпоративна етика, HR-опитування, програми КСВ.
G (управлінські)	Фінансові: штрафи, втрати інвестицій, санкції. Нефінансові: втрата репутації, недовіра інвесторів, погіршення рейтингу.	Антикорупційна політика, незалежні ревізійні комітети, прозора звітність, податковий комплаєнс.

Джерело: узагальнено на підставі [1-5]

Застосування ESG-факторів у процесі оцінки ризиків дозволяє підприємствам не лише дотримуватись міжнародних стандартів відповідальності, але й підвищувати свою фінансову стійкість. Інтеграція таких підходів у стратегію ризик-менеджменту формує репутацію надійного та стабільного партнера, що особливо актуально в умовах підвищеної нестабільності та зовнішніх загроз.

Список використаних джерел

1. Перерва П.Г., Лега О.В., Безкровний О.В. Синергія екологічного обліку та оподаткування в контексті досягнення цілей сталого розвитку. *Економічний простір*. 2025. №197. С.107-115. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.197.107-115>.

2. Лега О.В., Безкровний О.В., Канцедал Н.А., Лиженков В.Г., Шейко А.Р. ESG-фактори та їх відображення в податковій звітності: виклики для аудиту. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15314566>.

3. Лега О.В., Прийдак Т.Б., Яловега Л.В. Комплексні інформаційні рішення для управління економічною безпекою бізнесу *Трансформація менеджменту в умовах глобальної макроекономічної нестабільності* :

матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, м. Миколаїв; 19-21 березня 2025 р. Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 89-92.

4. Вовченко О. ESG-стратегія як основа управління ризиками сталого розвитку в банках. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-85>.

5. Лега О.В., Безкровний О.В., Ромаш Д.В., Шевченко А.О., Турченко А.Ю. Податковий комплаєнс: сутність, значення та стратегії впровадження. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14949251>.

Лугова О. І.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Політікіна І. В.,

здобувач вищої освіти

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний

університет

м. Миколаїв

ОЦІНКА ПОТОЧНОГО РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОГО ШАХРАЙСТВА В СВІТІ

Професійне шахрайство є глобальною проблемою, яка зачіпає організації в кожному регіоні та в кожній галузі по всьому світу. Виміряти справжній масштаб збитків, завданих професійним шахрайством, може бути складно через притаманні більшості схем приховування та обман. Воно, як правило, передбачає навмисне маніпулювання фінансовою звітністю, незаконне привласнення активів, корупцію. Ці дії спрямовані на введення в оману зацікавлених сторін, включаючи інвесторів, кредиторів та регуляторні органи, щодо фінансового стану та результатів діяльності організації. З огляду на складність і витонченість сучасних фінансових систем, виявлення шахрайства стає дедалі складнішим завданням.

Асоціація сертифікованих експертів з питань шахрайства (ACFE) з моменту свого заснування у 1988 році виконує місію боротьби з професійним шахрайством - шахрайством, що здійснюється окремими особами проти організацій, які їх працевлаштовують [1].

Хоча лише невелика частина працівників коли-небудь вчинить професійне шахрайство, безліч факторів створюють тиск, можливості та обґрунтування, які мотивують і дозволяють зловмисникам реалізовувати свої шахрайські схеми. Ці обставини створюють умови для того, щоб